

Opgraving - variant Archeologische
Begeleiding

Goudsteen, Maassluis
Gemeente Maassluis

IDDS Archeologie rapport 2423

Colofon

Projectnummer	59230419
OM-nummer	4713141100
In opdracht van	Van Dijk Maasland BV
Auteur	A.M.H.C. Koekkelkoren
Redactie	S. Moerman
Versie	1.3
Status	definitief

Autorisatie

S. Moerman	Senior KNA Archeoloog	27-04-2020

Goedkeuring

J. van der Vliet	Gemeente Maassluis	
W.A.M. Hessing	Vestigia Archeologisch adviseur gemeente Maassluis	19-05-2020

© IDDS Archeologie
Noordwijk, juni 2020
ISSN 2212-9650

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

SAMENVATTING:

In opdracht van Van Dijk Maasland BV is op 13 augustus 2019 een Opgraving - variant Archeologische Begeleiding uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Goudsteen in Maassluis, gemeente Maassluis.

Het onderzoek bestond uitsluitend uit de begeleiding van de kijkgaten voorafgaand aan de werkzaamheden aan de kademuur. In totaal is op zeven plekken een gat gegraven en is de kademuur gedocumenteerd. Daarbij werd duidelijk dat de huidige kademuur in diverse fasen tot stand is gekomen en herhaaldelijk is aangepast.

Het oudste deel van de kademuur bestaat uit ijsselsteentjes en dateert vermoedelijk uit de 17e-19e eeuw. Deze muur is slechts op één plaats waargenomen en het is niet zeker dat deze oude muur over de hele lengte aanwezig is. Over deze oude kademuur is in meerdere fasen gedurende de 19e-20e eeuw een moderne kademuur geplaatst die bestaat uit machinale bakstenen en elementen van beton.

De oude kademuur en eventueel aanwezige elementen van een oudere kademuur zullen niet worden verstoord door de geplande werkzaamheden. Er hoeft daarom geen aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden. Bij eventuele toekomstige werkzaamheden zal opnieuw getoetst moeten worden of archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Onderzoekskader	5
1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek	5
1.3. Ligging van het plangebied.....	6
2. VOORONDERZOEK.....	7
2.1. Cultuurlandschap.....	7
2.2. Archeologie	7
2.3. Historie.....	8
2.4. Tweede Wereldoorlog.....	8
2.5. Archeologische verwachting	8
3. WERKWIJZE	9
4. RESULTATEN VELDWERK	10
4.1. Bodemopbouw	10
4.2. Sporen	10
4.3. Vondsten.....	13
5. SYNTHESE EN CONCLUSIE.....	14
6. BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN.....	15
LITERATUUR EN KAARTEN	17
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	18
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Periodentabel	
3. Overzichtskaart	
4. Allesporenkaart	
a) west	
b) oost	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Goudsteen
<i>Onderzoekmeldingsnummer</i>	4713141100
<i>Plaats</i>	Maassluis
<i>Gemeente</i>	Maassluis
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Maassluis D 10998
<i>Provincie</i>	Zuid-Holland
<i>Coördinaten</i>	
West	76.984/437.751
oost	77.053/437.735
<i>Oppervlakte plangebied</i>	850 m ²
<i>Tracélengte</i>	77 m
<i>Onderzoekskader</i>	Omgevingsvergunning
<i>Uitvoerder</i>	IDDS Archeologie Contactpersoon: mevr. A.M.H.C. Koekkelkoren Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: akoekkelkoren@idds.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Maassluis Contactpersoon: dhr. J. van der Vliet Postbus 55 3140 AB Maassluis Tel: 14010 E-mail: j.van.der.vliet@maassluis.nl
<i>Adviseur van de bevoegde overheid</i>	Vestigia Contactpersoon: dhr. W.A.M. Hessing Spoorstraat 5 3811 MN Amersfoort Tel: 033-277 9200 E-mail: w.hessing@vestigia.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie en vondsten</i>	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Zuid-Holland Contactpersoon: dhr. R. Proos Kalkovenweg 23 2401 LJ Alphen aan den Rijn Tel: 06-18309889 E-mail: rhp.proos@pzh.nl
<i>Uitvoeringsperiode onderzoek</i>	13 augustus 2019

1. Inleiding

1.1. Onderzoekskader

In opdracht van Van Dijk Maasland BV heeft archeologisch onderzoeksbureau IDDS Archeologie op 13 augustus 2019 een Opgraving - variant Archeologische Begeleiding, uitgevoerd aan de Goudsteen in Maassluis, gemeente Maassluis. De aanleiding voor dit onderzoek is de voorgenomen vernieuwing van de bestaande kadeconstructie, waarbij de graafwerkzaamheden voor het vervangen van de kade worden begeleid. Men is voornemens om de bestaande, verouderde, kadeconstructie te vervangen. Het betreft een kade met een lengte van circa 76 m. De werkzaamheden zullen onder meer bestaan uit het verrichten van graafwerkzaamheden aan de landzijde van de kade tot een diepte van 1,8 m –mv (inclusief verwijderen bestaande ankerstangen, de begraven betonvloer en de ontlastingsvloer die deel uitmaken van de bestaande kade), het slopen van de opbouw van de bestaande kade en het verleggen van kabels en leidingen in de landbodem. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

Voor het plangebied is in 2012 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd (Blom 2012). Hieruit is gebleken dat er kadewanden en ophoogpakketten vanaf ca. 1600 kunnen worden verwacht. In de diepere ondergrond van het plangebied kunnen op kreekafzettingen resten voorkomen uit de IJzertijd en Romeinse tijd. Er is aanbevolen om de sloop- en graafwerkzaamheden in het plangebied archeologisch te begeleiden. Er dient een archeologische opgraving – variant archeologische begeleiding – uitgevoerd te worden.

In 2015 maakte het plangebied deel uit van een archeologisch vooronderzoek ten behoeve van riool- en wegvernieuwingswerkzaamheden in de Vertobuurt (Weerheijm / Schrijvers / Visser 2015a). Ook bij dit onderzoek werd voor het Goudsteen een actieve archeologische begeleiding geadviseerd.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA; Centraal College van Deskundigen 2018), en conform het Programma van Eisen (PvE) dat voor dit onderzoek is opgesteld door IDDS Archeologie (Moerman 2019). Het veldwerk is uitgevoerd door A. Koekkelkoren (KNA archeoloog MA en dagelijkse leiding) en J. Irving onder leiding van Y. Meijer (senior KNA archeoloog).

Deze rapportage bevat de resultaten van het onderzoek. Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 2. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek

Het doel van de Opgraving - variant archeologische begeleiding is het documenteren van structuren en het veiligstellen van vondstmateriaal dat bij de ontgravingen ten behoeve van het vervangen van de kademuur aan de Goudsteen verloren dreigt te gaan, om zo de informatie over de vindplaats ex situ te behouden. Om de doelstelling te realiseren dient op de volgende onderzoeksvragen een antwoord te worden gegeven:

- Zijn op de onderzoekslocatie sporen van bewoning of bebouwing of andersoortige archeologische sporen aanwezig? Zo ja, wat is de ligging (x, y, z), verspreiding, aard, datering en fysieke kwaliteit (gaafheid en conservering) van deze sporen?
- Welke structuren kunnen in de sporen(clusters) worden onderscheiden?
- Zijn archeologische vondsten aanwezig? Zo ja, wat is de verspreiding (x, y, z), aard, datering en mate van conservering van deze vondsten?
- Welke fasering is er binnen de vindplaats te onderscheiden?
- Kan op grond van de bebouwingssporen een reconstructie gemaakt worden van de bebouwing in het onderzoeksgebied in de verschillende gebruiks-/bewoningsfasen? Zo ja, hoe ziet deze

reconstructie eruit en in hoeverre komt deze overeen met de historische kaarten uit dezelfde perioden?

- In hoeverre zijn de in het onderzoeksgebied aangetroffen sporen en structuren verstoord door latere activiteit en waar bestaan deze verstoringen uit?
- Is in het plangebied sprake van beschoeiingen? Zo ja:
  - Beschrijf deze.
  - Welke soorten hout zijn gebruikt?
  - Wat was de herkomst van het hout?
  - Hoe is het hout bewerkt?
  - Wat is de datering?
  - Hoe zijn de houtconstructies gefabriceerd?
  - Welke bewerkingssporen zijn aanwezig en van welke gereedschappen zijn deze afkomstig?
- Is in het plangebied sprake van kadestructuren? Beschrijf deze. Waaruit zijn ze opgebouwd?
- Hoeveel afvallagen kunnen worden onderscheiden en wat zijn hun kenmerken en dateringen?
- Is in het plangebied nog sprake van sporen of vondsten die dateren voor de Nieuwe tijd? Zo ja, wat is de aard en datering hiervan?

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het onderzochte gebied, oftewel het plangebied, is weergegeven in bijlage 1. Het plangebied betreft de kademuur langs de straat Goudsteen in het oude centrum van Maassluis, gemeente Maassluis. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in bijlage 3. Ten tijde van het veldonderzoek was het plangebied in gebruik als kademuur en openbare straat (Figuur 1).

Figuur 1. Het plangebied voorafgaand aan het veldwerk. De foto is richting het westen genomen.

2. Vooronderzoek

De tekst voor dit hoofdstuk is direct overgenomen uit het PvE (Moerman 2019).

2.1. Cultuurlandschap

Het plangebied is gelegen in het zuidwestelijk kustgebied, ten noorden van de Nieuwe Waterweg. Het gebied ligt in een zone waar veel fossiele krekens in de ondergrond voorkomen. Wat verder naar het noorden gaat het gebied over in het westelijk veengebied.

Aan het einde van de laatste ijstijd (ca. 11.500 jaar geleden) begon het klimaat op te warmen en smolten de ijskappen. Hierdoor steeg de zeespiegel en werd in een brede zone voor de kust zand en klei afgezet. Deze sedimenten worden gerekend tot het Laagpakket van Wormer binnen de Naaldwijk Formatie. Deze afzettingen waren bewoonbaar in het Neolithicum. Doordat de zeespiegel minder snel steeg, kon vanaf ca. 4000 jaar geleden een aaneengesloten strandwallengordel gevormd worden. Onder invloed van neerslag- en grondwater trad in het gebied achter deze gordel verzoeting op. Door de slechte afwatering ontstonden uitgestrekte veenmoerassen. De hogere veenkussens in dit gebied waren geschikt voor bewoning. Het veenpakket wordt het Hollandveen Laagpakket (onderdeel van de Formatie van Nieuwkoop) genoemd.

In de eeuwen voor het begin van de jaartelling ontstond er door inbraken vanuit zee een nieuw krekensysteem. Dit krekensysteem werd in tegenstelling tot de midden Holocene krekens gevormd achter een grotendeels gesloten kust. Op de oevers van deze krekens zijn in de regio diverse vindplaatsen daterend vanaf de IJzertijd gevonden. Deze mariene afzettingen behoren tot het Laagpakket van Walcheren van de Formatie van Naaldwijk.

Uit boringen die binnen een afstand van maximaal 200 m rond het plangebied zijn gezet, blijkt dat een 2,2 tot 3,7 m dik kleidek is afgezet op een pakket veen met een dikte van ca. 1 tot 1,5 m. Onder het veen volgt opnieuw klei. Aangenomen kan worden dat in het plangebied een vergelijkbare bodemopbouw aanwezig is. Vermoedelijk is boven het kleidek een gelaagd ophogingspakket aanwezig.

Onder de Vertobuurt is minstens één kreekkrug aanwezig. Deze ligt helemaal in het oosten, minstens 500 m verwijderd van het plangebied.

2.2. Archeologie

Er zijn diverse onderzoeken uitgevoerd in de stadskern van Maassluis. De begeleidingen die zijn uitgevoerd in 't Zandpad en de Fenacolijslaan (Archisnrs. 2684408100 en 2459788100) wezen uit dat het maaiveld recentelijk is opgehoogd met zand voor de aanleg van de huidige wegen. Onder de recente ophooglaag bevinden zich oudere ophogingspakketten. De natuurlijke kleipakketten werden vaak op een dieper niveau aangetroffen (1,68 tot 2,0 m onder maaiveld; 0 tot 0,20 m NAP). De natuurlijke lagen werden niet verstoord en daarom ook niet nader onderzocht, waardoor eventuele sporen uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Late Middeleeuwen niet aan het licht zijn gekomen. Twee van de drie begeleidingen leverden geen Nieuwe tijd sporen op, maar tijdens de begeleiding van de Markt (Archisnr. 2421610100) zijn een gedempte watergang en enkele funderingsresten die dateren van na de demping van de watergang aangetroffen. Het onderzoek wees uit dat de watergang is gedempt tussen 1716 en 1721.

Samengevat geven de resultaten van de omliggende onderzoeken weer dat de omgeving een hoge archeologische waarde heeft. In het plangebied worden archeologische resten uit de Nieuwe tijd verwacht. Archeologische resten uit de Late IJzertijd en Romeinse tijd zijn niet aangetroffen in de Vertobuurt, maar wel elders binnen de gemeente Maassluis. Deze locaties lijken te corresponderen met zones op en langs de fossiele kreekkruggen.

2.3. Historie

Maassluis is gelegen in Midden Delfland. Aan het einde van de 10e eeuw werd Midden-Delfland op grote schaal in ontginning gebracht. Men vestigde zich op de kleigebieden langs geultjes als de Lier en Vlaarding en in het veengebied. Ook ging men wonen langs of op door de mens aangelegde infrastructurele werken, zoals dijken en vaarten. Regelmatig vonden grote overstromingen plaats. De Maasdijk, nog altijd een gezichtsbepalend element in Maassluis, is onderdeel van een dijkstelsel dat in 1250 werd voltooid. Alle maatregelen ten spijt, kon wateroverlast toch niet geheel worden voorkomen. Vanaf de 14e eeuw verplaatste een groot deel van de bewoning zich dan ook weer naar de veilige geulruggen en oeverwallen. In die periode werden in de Maasdijk sluizen aangebracht en de vlieten voor extra uitwatering gegraven. Ter hoogte van de Wateringer en Monster sluizen, op de Hoogstraat direct ten zuiden van het plangebied, vestigden zich nog vóór 1367 sluiswachters in eenvoudige huisjes. Dit is het begin van Maassluis. De nederzetting werd Maeslandsluys genoemd. In 1514 was de nederzetting uitgegroeid tot ca. 100 huizen en in noordelijke richting uitgebreid. Aan het begin van de 15e eeuw is de huidige haven uitgegraven. In 1572 begon men met de bouw van een fort of schans op wat nu het Kerkeiland heet.

Het plangebied ligt in de Dijkpolder, die in 1391 werd bedijkt. Het gebied is rond 1600 onderdeel geworden van de kern van Maassluis. Op basis van de geraadpleegde kaarten wordt aangenomen dat het plangebied sinds die tijd in gebruik is geweest als kade en niet bebouwd is geweest. Mogelijk is de bodem verstoord door het graven van sleuven voor kabels en leidingen. Daarnaast kan het oorspronkelijke maaiveld enigszins zijn verhoogd bij het aanbrengen van nieuwe bestrating.

2.4. Tweede Wereldoorlog

Uit het vooronderzoek van IDDS Explosieven blijkt dat nabij het plangebied oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden, te weten een tweetal Britse bombardementen in maart 1943. Het plangebied is door middel van oppervlakedetectie tot 1,8 m –mv vrijgegeven ten aanzien van afwerpmunitie.

2.5. Archeologische verwachting

In het plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit de IJzertijd / Romeinse tijd of vanaf ca. 1600. De aard van potentiële vindplaatsen uit de IJzertijd / Romeinse tijd is onbekend. Deze worden eigenlijk alleen verwacht als in de ondergrond van het plangebied sprake is van een fossiele kreekkrug, maar daarvoor bestaan geen aanwijzingen. Voor de periode vanaf ca. 1600 worden resten van de nederzetting Maassluis, en specifiek van de kade, verwacht. Op basis van het historisch kaartmateriaal lijkt er binnen het plangebied nooit sprake te zijn geweest van bebouwing.

3. Werkwijze

Het onderzoek is niet volledig uitgevoerd conform het Programma van Eisen. De aanpassingen zijn afgestemd met het bevoegd gezag en diens archeologisch adviseur en de opdrachtgever. Reden voor de afwijkingen zijn nieuwe inzichten in de werkwijze die de oorspronkelijke aanpak niet mogelijk maakten.

Het veldwerk zou bestaan uit het begeleiden van het vervangen van de volledige kademuur van Goudsteen. In werkelijkheid is volstaan met het begeleiden van zeven werkputten / kijkgaten (WP) en een inspectie van de bovengrondse structuur voorafgaand aan de kadevervanging. Direct voor en tijdens het veldwerk is een ondergrondse inspectie uitgevoerd van de aanwezige kabels en leidingen (Figuur 2).

De kijkgaten zijn deels handmatig, deels machinaal gegraven. Voor het kunnen aanleggen van WP7 is eerst een deel van de aanwezige betonplaat verwijderd. Ter plaatse van WP1 en WP6 was te veel water overlast omdat de kademuur niet meer waterdicht was. Hierdoor kon de werkput niet goed aangelegd en/of gedocumenteerd worden.

Figuur 2. Impressie van de aanwezige kabels en leidingen (bron: van Dijk).

Tijdens het veldwerk is gebruik gemaakt van een GPS om de contouren van de werkputten, de sporen, profielen en de elementen van de kademuur in te meten. De profielen zijn analoog getekend (schaal 1:20). De vondsten zijn verzameld per spoor of per laag. Van de kademuur konden geen baksteenmonsters worden genomen omdat de kademuur nog intact diende te blijven in deze fase van de werkzaamheden. De vlakken en de stort zijn afgezocht met de metaaldetector.

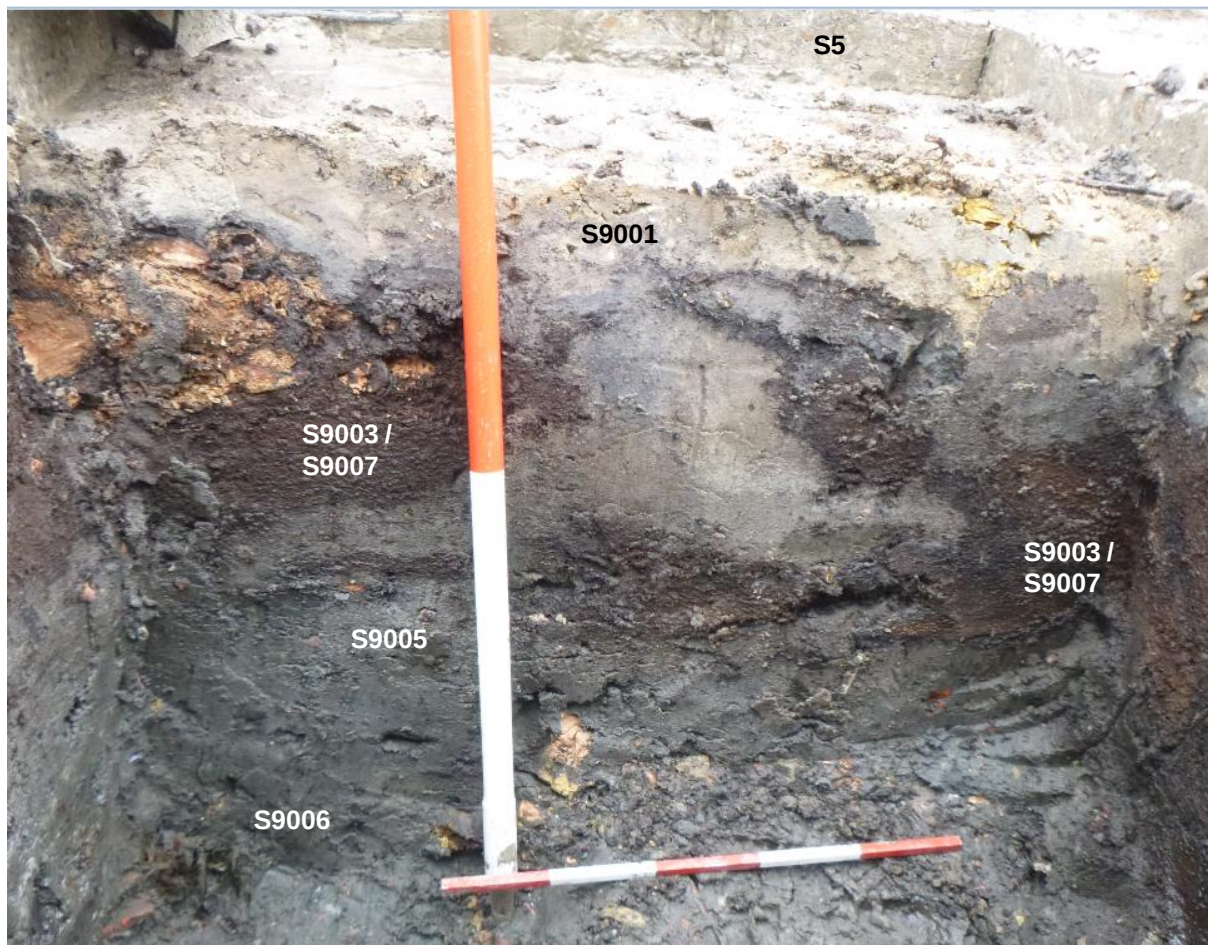

Figuur 3. Aanleg van WP6. De foto is richting het westen genomen.

4. Resultaten veldwerk

4.1. Bodemopbouw

Het was slechts op één plaats mogelijk de bodemopbouw te documenteren. Dit was in het profiel van WP7 (Figuur 4). In dit profiel zijn geen natuurlijke bodemlagen aangetroffen maar een kleipakket met daarin grove brokken veen. Vermoedelijk betreft het een opgebracht pakket direct achter de kademuur om de kade verder te versterken en waterdicht te houden.

Figuur 4. Het noordelijke profiel van WP7. S5 is de betonvloer, S9001 het straatwand, S9003/S9007 zijn veenbrokken in grijs, matig siltig zand (S9005). In de ondergrond is zandige klei aanwezig (S9006).

In de overige werkputten is uitsluitend opgebracht zand aangetroffen, afkomstig uit de tracés voor kabels en leidingen en onder de bestrating (Figuur 2).

4.2. Sporen

Alle aangetroffen elementen hebben een spoornummer gekregen. De spoornummers S1-S5 hebben direct te maken met de kademuur, S6 is een paal aangetroffen in WP7.

De kademuur kan worden ingedeeld in drie zones op basis van het materiaal waarvan de muur is opgebouwd.

Het oostelijke deel (WP1, S1) is opgebouwd uit bakstenen en is afgewerkt met een houten bekisting (Figuur 5). Dit deel is circa 19 m lang. De bovenste laag bestaat uit een rollaag met daaronder twee lagen van dezelfde machinale steen. De bovenste laag bestaat uit strekken, de onderste laag uit koppen. De twee rollagen eronder zijn licht afgesmeerd met cement en lagen onder het straatniveau. Daaronder liggen nog ten minste vier lagen baksteen die echter volledig zijn afgesmeerd en daardoor niet nader te duiden zijn. Ter hoogte van de onderste zichtbare baksteenlaag is houten bekisting aanwezig op circa 25 cm afstand van de kademuur. Vanwege wateroverlast kon niet worden na gegaan tot hoe diep deze planken reikten. De rechtopstaande planken zijn 2 cm dik en circa 20 cm breed. Deze planken zijn naast elkaar geplaatst zonder zichtbare wijze van bevestiging. Vermoedelijk bevindt deze zich onder water. Aangezien enkele planken zijn verschoven, zal de bevestiging niet heel sterk zijn. De houtsoort kon niet worden vastgesteld in het veld en omdat het hout nog deel was van de bestaande constructie was het niet mogelijk deze te bemonsteren. De beschoeiing is zeer waarschijnlijk aangebracht toen S1 is geplaatst, in de 19^e-20^e eeuw.

Figuur 5. Opname van de kademuur S1 in WP1.

Het middelste deel (S2), deel 2, is circa 37 m lang en is aan de landzijde versterkt door een betonnen plaat (S4 en S5). Deze betonnen plaat is aangetroffen in WP2-5 en bij WP7 is de plaat verwijderd om het onderliggende deel te kunnen onderzoeken.

Het bovengrondse deel komt overeen met S1: een rollaag met daaronder een laag strekken en een laag koppen. Daaronder is tevens een ondergrondse rollaag aanwezig, maar doordat deze laag is afgesmeerd, is deze laag niet heel duidelijk. Vanaf de rollaag is een betonnen plaat aanwezig (S4 en S5) van circa 10 cm dikte. De plaat is verwerkt in de muur en reikt vanaf daar 120 cm landinwaarts.

Onder de betonnen laag is een deel van een oudere kademuur in beeld gebracht. Het gaat om een muur die is opgebouwd uit IJsselsteentjes (S7). Hoewel de stenen niet konden worden bemonsterd omdat de muur intact diende te blijven, kon wel een vijflagenmaat worden achterhaald van 25,5 cm. In totaal zijn negen lagen zichtbaar gemaakt, maar de muurresten konden dieper, onder water, nog worden gevoeld. De uiteindelijke diepte van het muurwerk is niet bekend.

Figuur 6. Opname van de kademuur S2 met betonplaat S5 en daaronder S7 in WP7

Het derde en westelijke deel is 5,5 m lang (S3) en hier is WP6 aangelegd. Dit is het meest recente deel van het muurwerk, al is niet bekend wanneer dit muurwerk is geplaatst. De kademuur bestaat ook hier uit een bovenste rollaag met twee lagen van kops geplaatste bakstenen (Figuur 7). Daaronder bestaat het muurwerk uit een betonlaag. De betonlaag ligt over ten minste één laag baksteen maar die laag is gelegen op een asfalt-betonlaag van circa 12 cm dik. Eventuele lagen daaronder konden door de wateroverlast niet in beeld worden gebracht.

Figuur 7. Opname van de kademuur (S3) in WP6.

Het enige spoor dat niet direct aan de bestaande kademuur te relateren is, is een houten paal (S6) met een diameter van 16 cm. Het is echter wel aannemelijk dat deze paal hoorde bij een constructie van een oudere kademuur van vóór de 20^e eeuw. De paal is aangetroffen onder de betonnen vloer in WP7.

4.3. Vondsten

Tijdens het veldwerk zijn twee vondstnummers uitgedeeld voor in totaal acht vondsten. Deze vondsten zijn allemaal afkomstig uit het profiel van WP7.

Uit een zandige laag met veenbrokken en puin (S9004) is V1 afkomstig. Dit vondstnummer bestaat uit vier tegelfragmenten en drie pijpfragmenten. De tegelfragmenten bestaan uit drie verschillende Delfts blauwe tegels waarbij van één fragment kon worden achterhaald dat het een afbeelding van een vogel betreft. De andere twee fragmenten zijn te klein om de achterhalen om welke afbeelding het gaat. Het vierde tegelfragment is een roodbakkende tegel met loodglazuur. De drie fragmenten kleipijp bestaan uit twee pijpenstelen en een pijpenkop. De vondsten dateren vermoedelijk uit de 17^e tot 18^e eeuw.

V2 is afkomstig uit de veenbrokken (S9003/S9007). Het fragment aardewerk is klein en betreft roodbakkend aardewerk met loodglazuur. Het was niet mogelijk om op basis van deze beperkte omvang een vorm of een nauwkeurige datering te bepalen, anders dan de Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd.

De vondsten zijn allemaal afkomstig uit een opgebracht pakket waarvan de herkomst niet bekend is. De informatie die van deze vondsten kan worden verkregen is daarom beperkt.

5. Synthese en conclusie

In opdracht van Van Dijk Maasland BV is op 13 augustus 2019 een Opgraving - variant Archeologische Begeleiding uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Goudsteen huisnummer in Maassluis, gemeente Maassluis.

In het plangebied zijn resten aanwezig van een kademuur die ten minste plaatselijk bestaat uit een 17e-19e eeuwse kademuur bestaande uit ijsselsteentjes. Deze muur is slechts op één plaats waargenomen. Over deze oude kademuur is in meerdere fases gedurende de 19e-20e eeuw een moderne kademuur geplaatst die bestaat uit machinale bakstenen en elementen van beton.

De oude kademuur en eventueel aanwezige elementen van een oudere kademuur zullen niet worden verstoord door de geplande werkzaamheden. Er dient daarom geen aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden. Bij eventuele toekomstige werkzaamheden zal opnieuw getoetst moeten worden of archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

6. Beantwoording van de onderzoeksvragen

- *Zijn op de onderzoekslocatie sporen van bewoning of bebouwing of andersoortige archeologische sporen aanwezig? Zo ja, wat is de ligging (x, y, z), verspreiding, aard, datering en fysieke kwaliteit (gaafheid en conservering) van deze sporen?*

Tijdens het veldwerk zijn uitsluitend resten van de kademuur aangetroffen.

- *Welke structuren kunnen in de sporen(clusters) worden onderscheiden?*

In het plangebied is een kademuur aanwezig.

- *Zijn archeologische vondsten aanwezig? Zo ja, wat is de verspreiding (x, y, z), aard, datering en mate van conservering van deze vondsten?*

De vondsten bestaan uitsluitend uit keramisch materiaal, zijnde kleipijpen, wand- en vloertegels en een fragment van vermoedelijk vaatwerk. Deze zijn aangetroffen in de opgebrachte lagen in het profiel van WP7. De datering is Nieuwe tijd B-C. De fragmenten zijn nog in goede staat.

- *Welke fasering is er binnen de vindplaats te onderscheiden?*

In het plangebied kunnen in totaal vier fasen worden onderscheiden. De oudste fase betreft de kademuur die is opgebouwd uit ijsselsteentjes. Daar overheen is in de 19^e-20^e eeuw een kademuur gebouwd die in het oosten is begrensd door een houten bekisting, fase 2. Een modernere variant hiervan is de kademuur in het midden van het plangebied die is versterkt met een betonnen plaat aan de landzijde. De meest recente fase is de westelijke kademuur die deels uit beton bestaat.

Het is niet duidelijk of de aangetroffen houten paal tot een van deze fases behoort, of nog deel is van een oudere fase.

- *Kan op grond van de bebouwingssporen een reconstructie gemaakt worden van de bebouwing in het onderzoeksgebied in de verschillende gebruiks-/bewoningsfasen? Zo ja, hoe ziet deze reconstructie eruit en in hoeverre komt deze overeen met de historische kaarten uit dezelfde perioden?*

Deze vraag is niet van toepassing omdat er geen sporen van bebouwing zijn aangetroffen.

- *In hoeverre zijn de in het onderzoeksgebied aangetroffen sporen en structuren verstoord door latere activiteit en waar bestaan deze verstoringen uit?*

De oude kademuur die uit ijsselsteentjes is opgebouwd is boven het waterniveau afgebroken en vervangen door moderne baksteen.

- *Is in het plangebied sprake van beschoeiingen? Zo ja:*

- *Beschrijf deze.*
- *Welke soorten hout zijn gebruikt?*
- *Wat was de herkomst van het hout?*
- *Hoe is het hout bewerkt?*
- *Wat is de datering?*
- *Hoe zijn de houtconstructies gefabriceerd?*

- *Welke bewerkingssporen zijn aanwezig en van welke gereedschappen zijn deze afkomstig?*

Ter plaatse van S1 is aan de landzijde van de kademuur een houten bekisting aangetroffen. Deze is opgebouwd uit rechtopstaande planken van 2 cm dik en circa 20 cm breed. Deze planken zijn naast elkaar geplaatst zonder zichtbare wijze van bevestiging. Vermoedelijk bevindt deze zich onder water. Aangezien enkele planken zijn verschoven, zal de bevestiging niet heel sterk zijn. De houtsoort kon niet worden vastgesteld in het veld en omdat het hout nog deel was van de bestaande constructie was het niet mogelijk deze te bemonsteren. De beschoeiing is zeer waarschijnlijk aangebracht toen S1 is geplaatst, in de 19^e-20^e eeuw.

De vragen over de herkomst en wijze van fabricage konden niet worden beantwoorden.

- *Is in het plangebied sprake van kadestructuren? Beschrijf deze. Waaruit zijn ze opgebouwd?*

Met uitzondering van de reeds beschreven kademuren, zijn geen kadestructuren aangetroffen.

- *Hoeveel afvallagen kunnen worden onderscheiden en wat zijn hun kenmerken en dateringen?*

De lagen aan de binnenzijde van de kademuur zijn wel opgebracht, maar kunnen niet als afvallaag worden geclassificeerd.

- *Is in het plangebied nog sprake van sporen of vondsten die dateren voor de Nieuwe tijd? Zo ja, wat is de aard en datering hiervan?*

Tijdens het veldwerk zijn geen resten ouder dan de Nieuwe tijd aangetroffen.

Literatuur en kaarten

Blom, J.M., 2012: *Goudsteen te Maassluis; Een Bureauonderzoek*, Amersfoort (ADC Rapport 3272).

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.1, Gouda.

Moerman, S., 2020: *Programma van Eisen. Opgraving - variant Archeologische Begeleiding. Goudsteen in Maassluis, gemeente Maassluis*, Noordwijk (IDDS Archeologie).

Subías, D. de León, 2019: *Plan van aanpak. Opgraving - variant Archeologische Begeleiding. Goudsteen in Maassluis, gemeente Maassluis*, Noordwijk (intern rapport, IDDS Archeologie).

Visser, C.A., 2017: *Kadeverbetering de Wip Maassluis, gemeente Maassluis. Programma van Eisen ten behoeve van een Opgraving – variant archeologische begeleiding*, Amersfoort.

Weerheijm, W.J. / R. Schrijvers / C.A. Visser, 2015a: *Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van riool- en wegvernieuwingswerkzaamheden Vertobuurt, gemeente Maassluis*, Amersfoort (Vestigia rapport V1213).

Weerheijm, W.J. / R. Schrijvers / C.A. Visser, 2015b: *Riool- en wegvernieuwingswerkzaamheden Vertobuurt, gemeente Maassluis. Programma van Eisen ten behoeve van Inventariserend Veldonderzoek door middel van Archeologische Begeleiding*, Amersfoort (Vestigia rapport V1233).

Wiggen, B. van, 2017: *Historisch Vooronderzoek Conventionele Explosieven: Plandeel Goudsteen, Maassluis, gemeente Maassluis*, Noordwijk (IDDS Explosieven rapport 17100462).

Lijst van afkortingen en begrippen

Afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
AMZ	Archeologische Monumentenzorg
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode
AWN	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland
BP	Before Present (Present = 1950)
GHG	Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
GLG	Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
GPS	Global Positioning System
indet	ondetermineerbaar
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

antropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen veroorzaakt/gemaakt)
Archis-melding	Elke melding bij het centraal informatiesysteem (Archis)
artefact	Alle door de mens vervaardigde of gebruikte voorwerpen
conservering	Mate waarin grondsporen, anorganische en organische archeologische resten bewaard zijn
couperen	Het maken van één of meer verticale doorsneden door een spoor of laag om de aard, diepte, vullingen, vorm en relaties met andere fenomenen vast te stellen
estuaria	Afgezet in een estuarium
estuarium	Inham aan de kust waarin met name het getijde grote invloed uitoefent op het landschap, bijvoorbeeld de Westerschelde
gaafheid	Mate van (fysieke) versterking van de bodem, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang)
Hollandveen	Holocene formatie, ontstaan vanaf 3500 voor Chr.
Holoceen	Jongste geologisch tijdvak dat nog steeds voortduurt (vanaf de laatste ijstijd: ca. 8800 jaar voor Chr.)
horizont	Kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	Organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
in situ	Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeerd, weggegooid of verloren
inhumatie	Begraving met niet gecremeerd menselijk bot
kom	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken
kreek	Waterweg waarbij het water vanuit zee of rivier onder invloed van het getijde in- en uitstroomt
kronkelwaard	Deel van een stroomgebied omgeven – en grotendeels opgebouwd – door een meander
kwel	Door hydrostatische druk aan het oppervlakte treden van grondwater
kwelder	zie schor

laag	Een vervolgbare grondeenheid die op archeologische of geologische gronden als eenheid wordt onderscheiden
lithologie	Wetenschap die zich bezighoudt met de beschrijving en het ontstaan van de sedimentaire gesteenten
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt
plangebied	Gebied waarbinnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen
Pleistoceen	Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatwisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende ijstijden). Na de laatste ijstijd begon het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.)
prehistorie	Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven
strandvlakte	Groot vlak zandig gebied tussen twee strandwallen
strandwal	Langs de kust gevormde langgerekte zandrug die uitsteekt boven het gemiddelde hoogwaterniveau; geeft in Nederland de oude ligging van de kustlijn weer
stratigrafie	Opeenvolging van lagen in de bodem
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaard-afzettingen, al dan niet met restgeul(en)
stroomrug	Oude riviergeul die zodanig is opgehoogd met zandige afzettingen dat de rivier een nieuwe loop heeft gekregen; blijft door inklinking van de komgebieden als een rug in het landschap liggen
vindplaats	Ruimtelijk begrensd gebied waarbinnen zich archeologische informatie bevindt
zeldzaamheid	Mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied

Bijlage 1: Topografische kaart

Legenda

 plangebied

IDDS
's- Gravendijkseweg 37
2201 CZ Noordwijk
info@idds.nl
IDDS.NL

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

Project: Goudsteen, Maassluis

OM nr.: 4713141100

Projectnr.: 59230419

Schaal: 1:25000

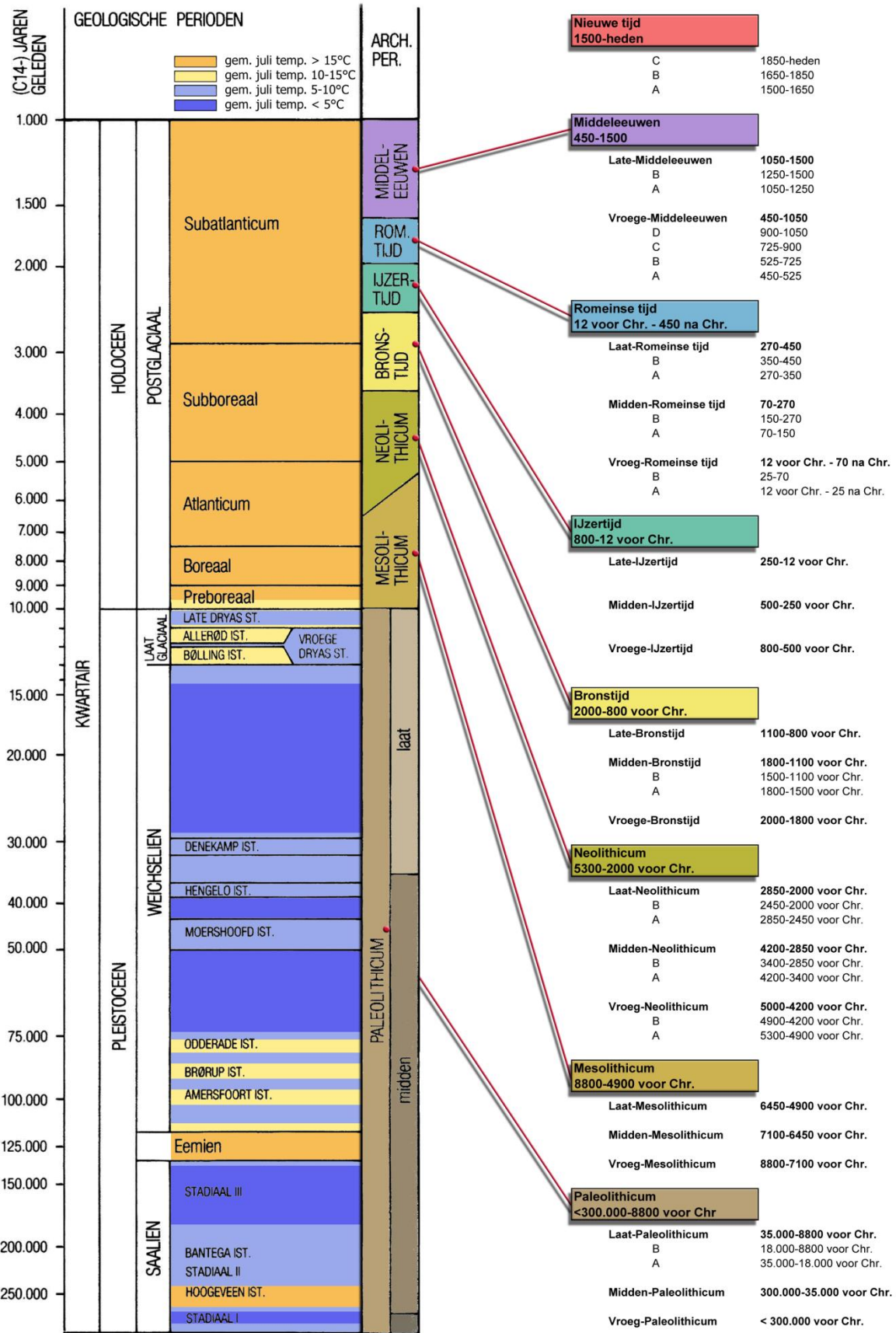
Tekenaar: JIR

Versie: 1

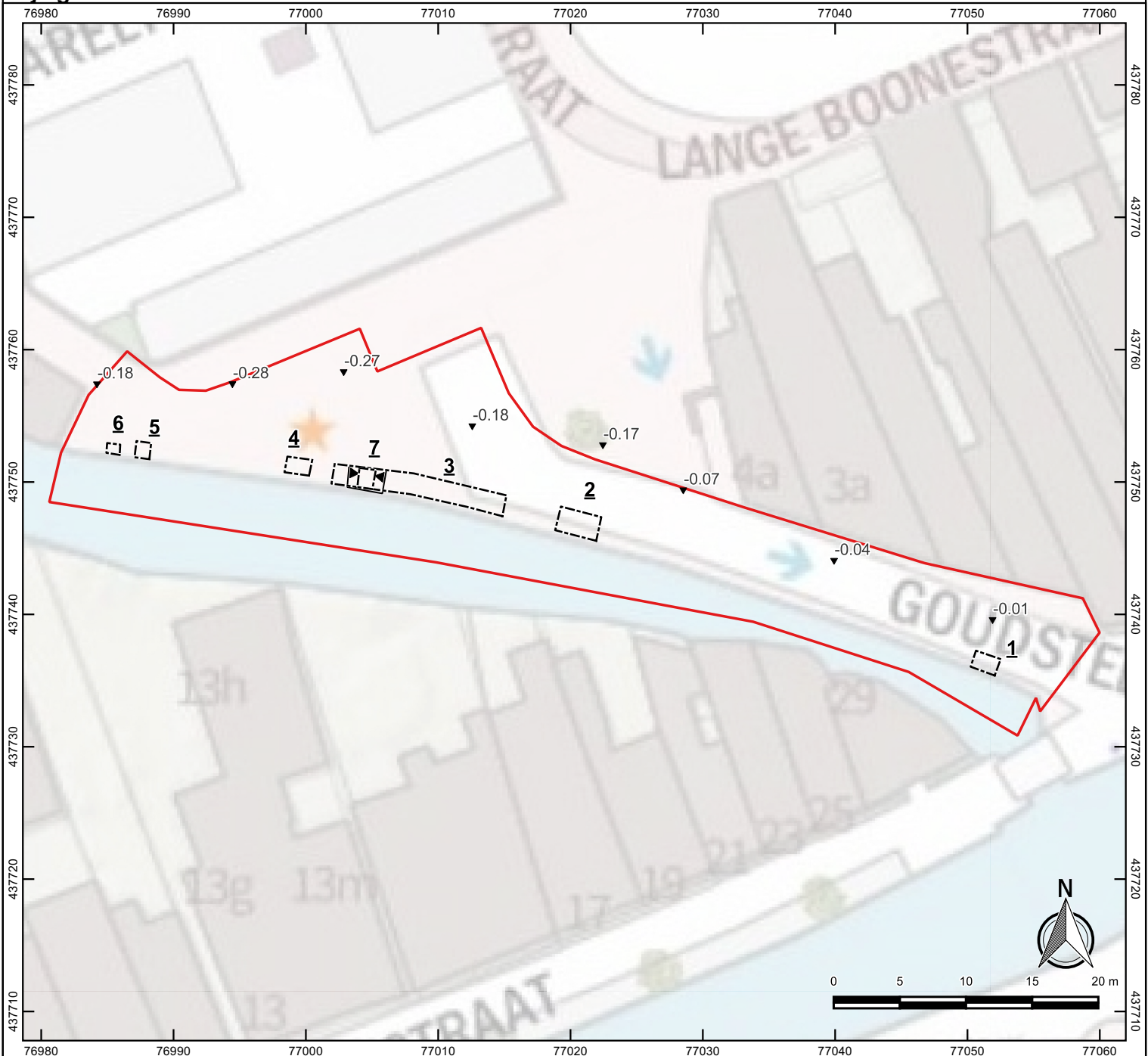
Formaat: A4

Datum: 24-4-2020

Bijlage 2: Periodentabel

Bijlage 3: Overzichtskaart

Legenda

- plangebied
- werkput
- maaiveldhoogte
- profiel

IDDS
's- Gravendijkseweg 37
2201 CZ Noordwijk
info@idds.nl
IDDS.NL

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

Project: Goudsteen, Maassluis

OM nr.: 4713141100

Projectnr.: 59230419

Schaal: 1:432

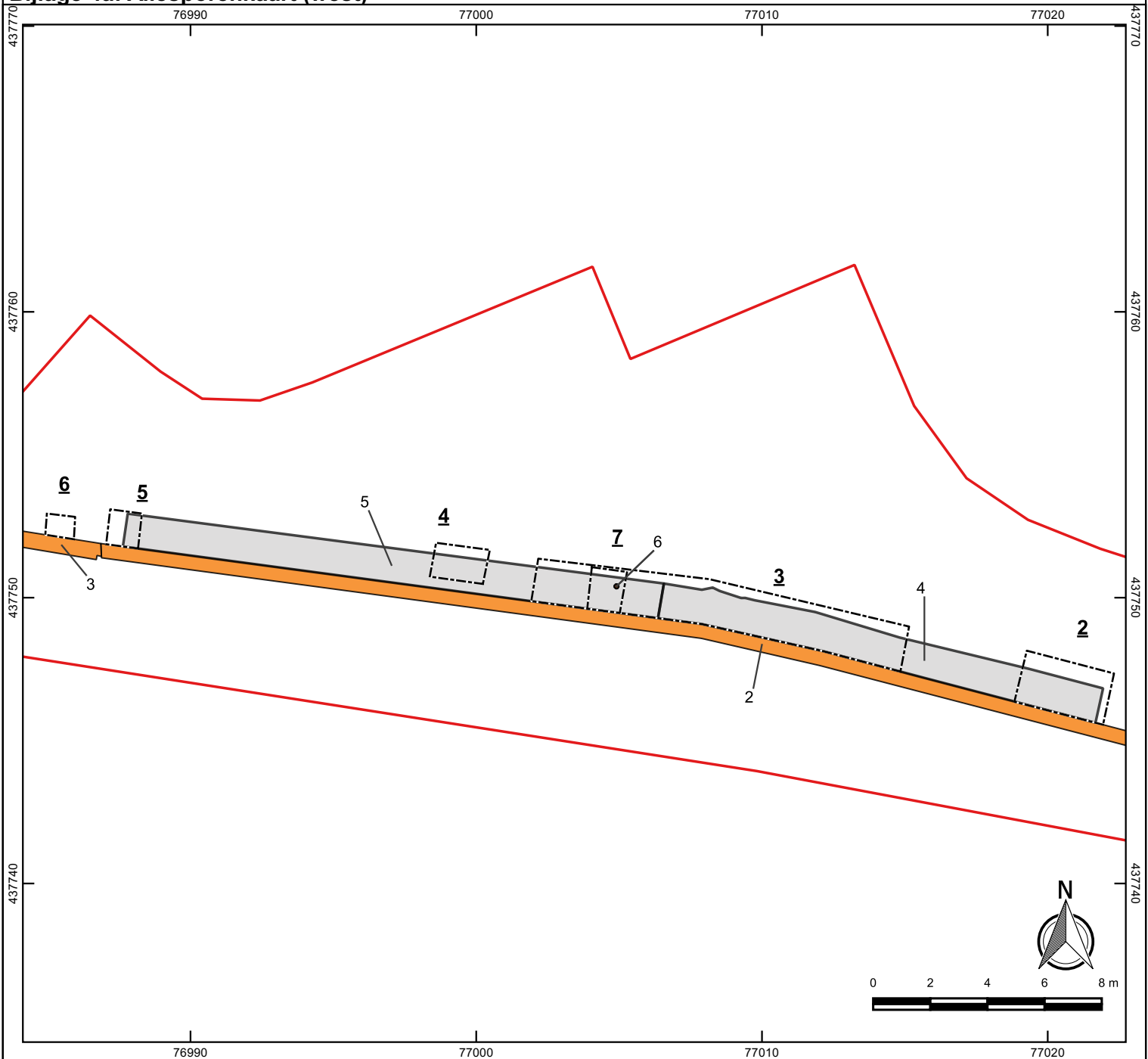
Tekenaar: JIR

Versie: 1

Formaat: A4

Datum: 24-4-2020

Bijlage 4a: Allesporenkaart (west)

Legenda

- plangebied
- werkput
- Paal
- Betonplaat
- Kademuur

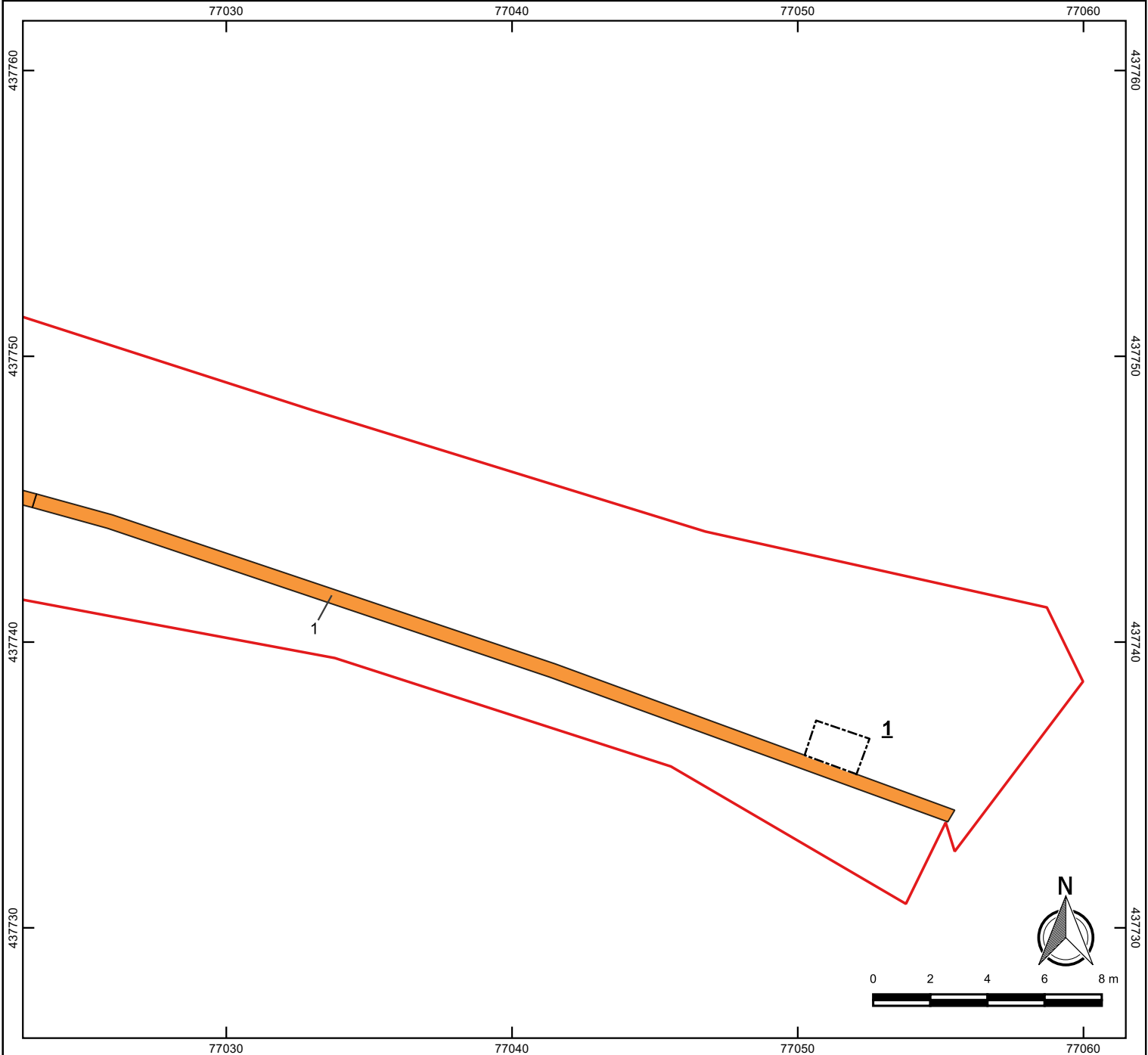

IDDS
's- Gravendijkseweg 37
2201 CZ Noordwijk
info@idds.nl
IDDS.NL

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

Project: Goudsteen, Maassluis	
OM nr.: 4713141100	Versie: 1
Projectnr.: 59230419	Formaat: A4
Schaal: 1:200	Datum: 24-4-2020
Tekenaar: JIR	

Bijlage 4b: Allesporenkaart (oost)

Legenda

- plangebied
- werkput
- Kademuur

IDDS
's- Gravendijckseweg 37
2201 CZ Noordwijk
info@idds.nl
IDDS.NL

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

integrale expertise bij ruimtelijke ontwikkeling

Project: Goudsteen, Maassluis	
OM nr.: 4713141100	Versie: 1
Projectnr.: 59230419	Formaat: A4
Schaal: 1:200	Datum: 24-4-2020
Tekenaar: JIR	